

Pwyllgor Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol HSS-09-01(min)

COFNODION

Dyddiad: Dydd Mercher, 6 Mehefin 2001

Amser: 2.00 i 4.40pm

Lleoliad: Ystafell Bwyllgora 3, Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Yn bresennol: **Aelodau'r Pwyllgor Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol**

Kirsty Williams (Cadeirydd)   Brycheiniog a Sir Faesyfed

Brian Gibbons   Aberafan

Brian Hancock   Islwyn

Jane Hutt (Gweinidog)   Bro Morgannwg

Dai Lloyd   Gorllewin De Cymru

David Melding   Canol De Cymru

Lynne Neagle   Tor-faen

Rod Richards   Gogledd Cymru

Swyddogion

Sarah Beaver   Adran Gyllid yr NHS

Dr Ruth Hall   Prif Swyddog Meddygol

Ann Lloyd   Cyfarwyddwraig, NHS Cymru

Helen Thomas   Grwp Gofal Cymdeithasol

Graham Williams   Arolygiaeth Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru

Ysgrifenyddiaeth:

Jane Westlake   Clerc y Pwyllgor

Claire Morris   Dirprwy Glerc y Pwyllgor

Eitem 1: Ymddiheuriadau ac Amnewidiadau

1.1 Derbyniwyd ymddiheuriadau gan Geraint Davies ac Ann Jones. Ni chafwyd unrhyw amnewidiadau.

1.2 Atgoffwyd yr aelodau o'r gofyniad, o dan Reol Sefydlog 4.5, i ddatgan unrhyw fuddiannau cyn cymryd rhan yn y gweithrediadau. Gwnaed y datganiad canlynol:

Dai Lloyd, Meddyg Teulu ac aelod o Gyngor Dinas a Sir Abertawe.

Eitem 2: Adroddiad Misol y Gweinidog

Papur: HSS-09-01(p.1)

2.1 Gwnaeth y Gweinidog y pwyntiau canlynol fel ymateb i gwestiynau gan yr Aelodau:

- Yr oedd y Grwp Newid Strwythurol yn ystyried penodi Grwpiau Iechyd Lleol fel cyrff iechyd o dan Ddeddf Iechyd 1999. Cadarnhaodd Cyfarwyddwraig yr NHS bod y grwp hefyd yn ymchwilio i weld a fyddai angen deddfwriaeth sylfaenol, o ystyried amrywiaeth y cyfrifoldebau sydd gan yr awdurdodau iechyd ar hyn o bryd.
- Byddai'r Rhaglen Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh) ar gyfer Practisau Meddygol Cyffredinol yn creu cysylltiadau â phractisau ac ymarferwyr unigol.
- Cydnabuwyd y gefnogaeth drawsbleidiol dros symud at amseroedd aros. Yr oedd trafodaethau'n cael eu cynnal â'r NHS i sicrhau eu hymrwymiad fel y gellid gosod targedau rhesymol. Yr oedd y Gweinidog yn disgwyl cyhoeddi'r cynigion yn deillio o'r trafodaethau hynny ym mis Gorffennaf.
- Nid oedd targed ar gyfer lleihau lefel rhagnodi ond gellid ystyried gweithredu argymhellion Grwp Gorchwyl a Gorffen y Practisau Rhagnodi fel fframwaith ar gyfer lleihau. Cylch gwaith y Grwp oedd edrych ar ragnodi mewn gofal sylfaenol yn unig. Nid edrychodd ar ragnodi mewn ysbytai.
- Bu amddifadedd ac anfantais yn feini prawf allweddol wrth asesu cynigion ar gyfer y Gronfa Anghydraddoldebau Iechyd. Yn awr rhoddir ystyriaeth i sut y gellid datblygu'r rhaglen y flwyddyn nesaf.
- Disgwyliwyd y byddai elfennau cyntaf y Fenter Gofal Llygad ar gael yn ystod y misoedd nesaf. Byddai'r Gweinidog yn rhoi gwybod i'r Aelodau o'r dyddiad penodol yn fuan.
- Disgwyliwyd i Raglen Sgrinio Retinopathi Cymru Gyfan gael ei chyflwyno ledled Cymru ar ôl yr hydref
- Yn ddiweddar cyhoeddodd y Cynulliad gylchlythyr i bob awdurdod lleol yn eu hysbysu o'r gweithdrefnau statudol y byddai'n rhaid iddynt eu dilyn bellach ar gyfer mabwysiadu rhwng gwledydd. Byddai copi yn cael ei ddsbarthu i'r Aelodau.
- Ni chredwyd bod unrhyw wahaniaeth rhwng yr awdurdodau lleol yn y ffordd yr oeddent yn ymdrin â'r pwnc o fabwysiadu plant o wledydd tramor. Byddai gwybodaeth yn cael ei chanfod i'r Aelodau.
- Nid oedd y ffigurau ar gyfer nifer y bobl oedd yn dymuno mabwysiadu plant yng Nghymru ar gael yn ganolog ar hyn o bryd ond byddent ar gael pan fyddai'r Gofrestr Fabwysiadu'n llwyr weithredol.
- Rhagwelwyd, ar ôl cwblhau'r ymarfer ymgynghori y gofynnodd y Pwyllgor amdano yn ei gyfarfod ar 7 Mehefin 2000, y byddai'r Rheoliadau Plant (Diogelwch rhag Troseddwyd) (Diwygio) (Cymru) diwygiedig yn cael eu hailgyflwyno i'r Cyfarfod Llawn ym mis Hydref.
- Yr oedd camau'n cael eu cymryd i leihau unrhyw danwario ar iechyd i'r eithaf. Yn y dyfodol byddai angen i Ymddiriedolaethau ragweld eu gwariant yn gynnar mewn ymdrech i ddefnyddio adnoddau yn y modd mwyaf hyblyg.

2.2 Rhoddodd Brian Gibbons grynodedb o'r newyddion diweddaraf ar Grwp Llywio'r Strategaeth ar gyfer Pobl Hyn yng Nghymru. Yr oedd y Grwp yn cynnwys 15 o aelodau allanol, yn cynrychioli llywodraeth leol, y gwasanaethau cymdeithasol a sefydliadau amrywiol yn ymwneud ag anghenion pobl hyn. Cyfarfu'r grwp am y tro cyntaf ar 4 Mehefin a byddai'n comisiynu ymchwil bellach mewn sawl maes. Bwriedir cynnal cynhadledd ddechrau'r hydref, a'r gobaith yw llunio'r strategaeth rywbryd ar ddechrau/canol y gwanwyn y flwyddyn ganlynol.

2.3 Cadarnhaodd y Prif Swyddog Meddygol yn gyffredinol bod defnydd cymharol uchel o wasanaethau iechyd yng Nghymru y pen. Byddai'n darparu data cymharol ar iechyd yng Nghymru o gymharu â llefydd eraill yn y DU.

2.4 Hefyd gwnaeth yr Aelodau y pwyntiau canlynol:

- Croesawyd cyflwyno'r rhwydwaith telathrebu strategol newydd i'r grwp Practisau Meddygol Cyffredinol ond yr oedd yn bwysig y gwelwyd TGCh fel arf i gynorthwyo'r person proffesiynol i ddarparu gwasanaeth o safon. Ni ddylai leihau'r amser sydd ar gael i gleifion ymgynghori'n uniongyrchol â'u meddygon teulu.
- Cafwyd peth pryder i ddechrau ymysg meddygon teulu na fyddai systemau TG oedd newydd eu prynu yn cyd-fynd â'r Rhaglen. Cadarnhaodd y Gweinidog bod hyblygrwydd yn y Rhaglen felly ni ddylai problemau godi.
- Gofynnwyd am nodyn esboniadol ar y paragraffau technegol yn ymwneud â thelathrebu. Gofynnodd yr Aelodau a allai materion technegol yn y dyfodol hefyd gynnwys nodyn esboniadol.
- Mynegwyd pryder na ddylid gwyrddroi blaenoriaethau clinigol er mwyn lleihau rhestrau aros, gyda'r gweithdrefnau hawsaf yn cael eu gweithredu gan y byddai hyn yn effeithio ar y ffigurau.
- Ceisiwyd cael eglurhad ar pwy allai gael mynediad i'r Fenter Gofal Llygad a'r broses o wneud hynny.
- Mynegwyd pryder ar nifer isel y plant a fabwysiadwyd yng Nghymru o gymharu â Lloegr.
- Gofynnwyd am wybodaeth ystadegol ar nifer y bobl o dan 18 oedd yn cael eu cadw mewn carchardai a ffurfiau eraill o gadwraeth, a graddau darpariaeth yr awdurdodau lleol o unedau diogel.

2.5 Gwnaeth y Gweinidog ddatganiad ar y materion a godwyd gan yr Aelodau ar Reoliadau arfaethedig y Comisiynydd Plant. Atodir copi yn Atodiad A.

2.6 Mewn ymateb i'r datganiad, gofynnodd yr Aelodau os gallai'r rhesymau dros ganiatáu terfyn amser o 3 mis ar gyfer olrhain argymhellion mewn adroddiad Comisiynydd gael eu cyhoeddi'n eang fel na cheir unrhyw gamddealltwriaeth bod y mis ychwanegol yn unrhyw adlewyrchiad o bwysigrwydd.

Gweithredu

- Rod Richards i gael copi o'r papurau yn ymwneud â Grwp Gorchwyl a Gorffen Practisau Rhagnodi.
- Y Prif Swyddog Meddygol i ddarparu data cymharol ar iechyd yng Nghymru o gymharu ag ardaloedd eraill yn y DU.
- Nodyn esboniadol i gael ei ddarparu ar delathrebu (para 1.3 yr adroddiad).
- Byddai esboniad yn cael ei roi ar argaeledd archwiliadau llygad i gleifion nad oeddent yn y grwpiau a nodwyd a gyfeiriwyd at optometrydd gan feddyg teulu.
- Ffigurau i gael eu darparu ar nifer y rhai dan 18 oed o Gymru a gedwir mewn carchardai yng Nghymru a Lloegr.
- Copi o'r canllaw ar fabwysiadu rhwng gwledydd i gael ei ddsbarthu.

Eitem 3: Iechyd a Lles Plant

Papur: HSS-09-01(p.2)

3.1 Cyflwynodd y Cadeirydd yr eitem a phwysleisio pwysigrwydd bod gwaith y Pwyllgor yn canolbwyntio ar amcanion clir a realistig. Yr oedd angen iddo ddewis maes lle gallai ychwanegu gwerth a gwneud gwahaniaeth.

3.2 Cadarnhaodd y Gweinidog bod yr holl fentrau newydd yn cynnwys projectau hybu iechyd yn seiliedig ar dystiolaeth a'u bod wedi'u gwerthuso.

3.3 Gwnaeth yr Aelodau'r pwyntiau canlynol:

- Cytunwyd na ddylai'r Pwyllgor ailadrodd gwaith arall.
- Gwelwyd y teulu fel dylanwad allweddol ar iechyd plentyn ar gyfer ystyried hybu iechyd plant o oedran ysgol.

3.4 Byddai angen i'r Pwyllgor edrych yn ddiweddarach ar wasanaethau trydyddol pan fyddai adroddiad ymchwiliad y Bristol Royal Infirmary ac adolygiad Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru o wasanaethau trydyddol ar gael. Nodwyd ei bod yn debygol y byddai Is-Bwyllgor y Cabinet ar Blant a Phobl Ifanc yn ystyried plant ag anghenion addysgol arbennig.

3.5 Cytunwyd felly y byddai'r Pwyllgor yn canolbwyntio ar iechyd plant o oedran ysgol. Gallai hyn gynnwys rhai agweddau ar anghenion addysgol arbennig ac anabledau, fel darparu therapi.

3.6 Byddai swyddogion y Cynulliad yn gwrandao ar sylwadau sefydliadau yn y sector gwirfoddol sy'n cynrychioli plant cyn darparu cyngor pellach i'r Pwyllgor ar y meysydd i'w hadolygu a'r rhaglen waith y gall fod ei hangen i gwblhau'r astudiaeth yn ystod sesiwn yr hydref.

3.7 O ystyried effaith addysg, llywodraeth leol a'r amgylchedd ar iechyd a lles plant, cytunwyd i wahodd y Pwyllgorau hynny i enwebu cynrychiolydd i gymryd rhan yn y trafodaethau.

Gweithredu

- Swyddogion i ymgynghori â'r sector gwirfoddol cyn drafftio cylch gorchwyl a rhaglen waith i'r Pwyllgor.
- Y Cadeirydd i ysgrifennu at Gadeiryddion Pwyllgorau Addysg a Dysgu Gydol Oes, Llywodraeth Leol a Thai a'r Amgylchedd, Cynllunio a Thrafnidiaeth a'u gwahodd i enwebu cynrychiolydd.

Eitem 4: Cyllideb 2002-2003

Papur: HSS-09-01(p.3)

4.1 Amlinellodd y Gweinidog y meysydd canlynol ar gyfer buddsoddiad parhaus:

- Gwasanaethau cardiaidd a chanser
- Anghydraddoldebau iechyd
- Iechyd meddwl
- Recriwtio a chadw nyrsys
- Cyflwyno addysg feddygol i israddedigion
- Capasiti, o ran gwelyau a staffio

- Projectau cyfalaf.

Dywedodd y byddai angen ystyried cost gofal nyrsio am ddim ac argymhellion grwp y Gweithlu Gofal Cymdeithasol hefyd i sicrhau bod agwedd gwasanaethau cymdeithasol y gyllideb yn gadarn. Hefyd rhaid cofio anghenion y sector gwirfoddol. Dywedodd y Gweinidog ei bod yn chwilio am arweiniad gan y Pwyllgor ar flaenoriaethau ar gyfer y flwyddyn gyfredol.

4.2 Nododd yr Aelodau y meysydd canlynol i'w hystyried:

- Byddai angen buddsoddi yn y Fframweithiau Gwasanaeth Cenedlaethol (NSFs), fel clefyd y siwgr, iechyd meddwl a'r Strategaeth Gweithredu Gwasanaethau Cardiaidd. Mynegwyd pryder nad oedd y meddygon teulu'n gallu ymdopi â'r baich gwaith presennol heb ymateb i'r agenda newydd a grëwyd gan NSF.
- Yr oedd angen mynd i'r afael â materion trawsbynciol, e.e. yr effaith sylfaenol a gafodd tai ar iechyd.
- Yr oedd goblygiadau capasiti'n gysylltiedig ag anghenion addysgol arbennig ac anabledau, fel darparu ffisiotherapyddion, therapyddion lleferydd (yn enwedig yn Gymraeg), ac ati.
- Ystyriaeth o ofynion NICE mewn perthynas â thriniaethau cyffuriau a therapïau newydd.
- Er mwyn hwyluso'r newidiadau a nodwyd yn *Gwella Iechyd yng Nghymru*, dylid ystyried adolygu pa gyfran o'r gyllideb a ddyrannwyd yn uniongyrchol i awdurdodau iechyd a beth a gadwyd yn ganolog.
- Dylid cadw'r Gronfa Anghydraddoldebau Iechyd am ychydig flynyddoedd.
- Os byddai'r NHS yn dod yn sefydliad a arweinir gan ofal sylfaenol yna yr oedd angen buddsoddi'n helaeth yn y Strategaeth Gofal Sylfaenol.

4.3 Cadarnhaodd y Gweinidog:

- Bod dadansoddiad o wariant ar ddarparu gwasanaethau sylfaenol/cymunedol yn cael ei gynnal ac y rhoddir adroddiad i'r Pwyllgor ar y canlyniadau.
- Fel rhan o'r NSF coronari, byddai angen cael cynigion gan Ymddiriedolaethau a byddai'n rhaid i'r rhain arddangos ymagwedd gyfannol tuag at fynd i'r afael â chlefyd y galon, yn cynnwys gwasanaethau adsefydlu.
- Nid oedd yn bosibl nodi cost diddymu'r awdurdodau iechyd tan y byddai'n hysbys beth fyddai'n cymryd eu lle. Nodir yr opsiynau ar gyfer cam nesaf yr ymgynghoriad.

4.4 Caiff papur safbwynt ei baratoi yn awr ar gyfer trafodaeth bellach ar 4 Gorffennaf.

Gweithredu

- Byddai adroddiad ar iechyd a diogelwch adeiladau'r NHS yn cael ei ddarparu.

Eitem 5: Cofnodion Cyfarfod 16 Mai 2001

Papur: HSS-08-01(min)

5.1 Cytunwyd ar gofnodion y cyfarfod, yn amodol ar ddiwygio paragraff 4.4 i ddarllen, "Cefnogodd aelodau eraill yr egwyddor *a derbyniodd rhai y rheidrwydd*, er y mynegwyd rhai pryderon..."

Eitem 6: Unrhyw Fater Arall

6.1 Mewn ymateb i gwestiwn gan Rod Richards yn ymwneud â swyddi ymgynghorol ychwanegol, cadarnhaodd y Gweinidog os caiff uwch feddyg sydd eisoes yn gyflogedig ei ddyrchafu i swydd newydd, disgwyliad i'r Ymddiriedolaeth ddefnyddio'r arian gwreiddiol i gyflogi meddyg yn ei le. Ni ddylid defnyddio'r arian at ddibenion eraill.

6.2 Dywedodd Cyfarwyddwraig NHS Cymru bod yr Ymddiriedolaethau'n llwyr ymwybodol o hyn ac y byddai'n monitro hyn yn ei chyfarfodydd adolygu arfaethedig â'r Ymddiriedolaethau.

Gweithredu

- Darperir y wybodaeth ddiweddaraf ar ôl cyfarfodydd adolygu'r Ymddiriedolaeth.

Atodiad A

DATGANIAD AR REOLIADAU ARFAETHEDIG Y COMISIYNYDD PLANT

- Gan fod cyfeirio at Gytundeb y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yn cynnwys rhwymedigaethau cytundeb rhyngwladol, yr wyf wedi ymgynghori â Llywodraeth y DU yn unol â'r Memorandwm Dealltwriaeth. Oherwydd Etholiad Cyffredinol San Steffan nid wyf wedi cael ateb eto, ond byddaf yn adrodd i chi cyn gynted â phosibl. Erys ein bwriad i gyflwyno'r rheoliadau hyn i'r cyfarfod llawn ym mis Gorffennaf.
- Yr wyf wedi ystyried y farn a ddatganwyd ar geisiadau ôl-weithredol ac wedi penderfynu, at ei gilydd, na ddylid pennu terfyn amser. Felly, os bydd y mater yn gysylltiedig â digwyddiad a ddigwyddodd mewn perthynas ag unigolyn pan oedd yn blentyn, gall y Comisiynydd ymarfer ei swyddogaethau o ran y mater hwnnw, faint bynnag yw oedran yr unigolyn erbyn hyn. Mater i'r Comisiynydd, yn ôl haeddiant pob achos unigol, fydd penderfynu a yw ymarfer ei swyddogaethau yn ddefnydd priodol o adnoddau.
- Yr wyf wedi ailystyried a ddylai'r Comisiynydd orfod rhoi rhesymau dros benderfynu peidio ag archwilio achos a phenderfynwyd y dylai, er tryloywder.
- Yr wyf yn parhau i fod yn argyhoeddedig fod 3 mis yn derfyn amser priodol ar gyfer olrhain argymhellion mewn adroddiad. Fel yr esboniwyd yn flaenorol, bydd adroddiadau ac argymhellion y Comisiynydd yn ymwneud â materion polisi mwy strategol neu ag achosion unigol sydd â goblygiadau ehangach ar gyfer plant yng Nghymru. Felly, mae'n debygol y bydd cynnwys ei adroddiadau a'i argymhellion yn gymhleth ac yn eang eu cwmpas, o bosibl yn golygu goblygiadau ar gyfer nifer o gyrff gwahanol. Er enghraifft, wrth ymateb i adroddiad ar y Cynulliad, gallai fod yn ddymunol cynnwys pwyllgor pwnc. Nid yw'n debygol y gellir cyflawni hyn o fewn terfyn amser byrrach. Er mwyn cael y math o ymateb manwl, ystyriol sy'n briodol ar gyfer argymhellion o'r fath, credaf mai 3 mis yw'r terfyn amser rhesymol byrraf.
- Rydym wedi llunio geiriad priodol ar gyfer y rheoliadau mewn perthynas ag adferiad posibl cymorth ariannol gan y Comisiynydd. Mae'r darpariaethau yn y rheoliadau'n sicrhau bod unrhyw adferiad yn gyfyngedig i symiau a delir gan bartion eraill, y bwriedir iddynt dalu'r gost resymol o gymorth ariannol a ddarperir gan y Comisiynydd. Ni fydd y Comisiynydd yn gallu adfer ei gostau o unrhyw ddyfarniadau

iawndal neu dâl digolledu. Comisiynydd.

- Hefyd hoffwn egluro unrhyw ddryswch a allai fod yn parhau ers y cyfarfod diwethaf ynghylch a allai'r Comisiynydd helpu plant mewn meysydd nad oeddent o fewn gwasanaethau plant yn benodol. Gall yn bendant; dyna un o brif gyflawniadau Deddf Comisiynydd Plant Cymru.